

Zaposlovanje prek agencij je v nekaterih dejavnostih bolj, v drugih pa manj razširjeno. Vzrok za to je narava samega dela in njegova zahtevnost, nedvomno pa so posredi tudi interesi delodajalcev in agencij. Nekaj sindikalistov sindikatov dejavnosti, združenih v ZSSS, smo vprašali o njihovih izkušnjah na tem področju.

Izkušnje so različne

V dejavnosti trgovine opravljajo delavci prek agencij zlasti težja fizična dela, in sicer ob manj ugodnem delovnem času, v glavnem ponoči, skratka takrat, ko slovenskih delavk in delavcev ne dobijo dovolj. Osnova plačila je minimalna, z visokimi dodatki, ki so določeni v trgovini, pa je lahko plača za koga, ki pride v Slovenijo z namenom zaslužiti, solidna. Večinoma gre za delo v skladiščih in za polnjenje polic v trgovinah, manj pa za delo s strankami, saj je pogosto ovira jezik. Po besedah generalnega sekretarja Sindikata delavcev trgovine Slovenije (SDTS) **Ladislava Rožiča** te delavce naročnikom posredujejo agencije, ki so registrirane v Sloveniji, a so v lasti tujcev in za posredovanje v glavnem uporabljajo ljudi iz držav na območju nekdanje Jugoslavije. Problem omenjenih delavk in delavcev

so v glavnem delovna dovoljenja in druge administrativne zadeve, kot je veljavnost vozniškega dovoljenja ipd. V firmah imajo običajno pogodbe za nedoločen čas, a so te povezane z delovnim dovoljenjem. Ko to poteče, nimajo več pravic. Ker delavcev v dejavnosti primanjkuje, jim, če ne pride do kakšnih prekrškov, pogodbe načeloma podaljšajo. Problem pa, kot pravi Rožič, nastane, če dobi firma, v kateri so zaposleni, globo inšpektorja in zato delavcev ne sme več zaposlovati. Potem ko se ti na odločbo pritožijo, se šele začne njihova kalvarija. Zaradi številnih ovir se ti delavci pogosto »počutijo kot tretjerazredni ljudje«, pravi Rožič in dodaja, da se po pomoč zatekajo tudi na njihov sindikat. »Ljudem je težko razložiti, da ima država takšna pravila.« In vendar tisti, ki lahko, po določenem času za

seboj pripeljejo tudi svoje družine. SDTS agencijske delavke in delavce vključuje v svoje vrste. Ko zaznajo težave, skličejo zbere delavcev, nemalokrat je to ponoči, popišejo, kaj jih pesti, in skušajo zadeve aktivno reševati. »Govorimo tudi v njihovem jeziku, da nas razumejo, tudi angleško, saj so nekateri tudi iz Afrike in od drugod,« pravi Rožič in dodaja, da zupanje v sindikat zraste potem, ko ta nekaj težav uspešno reši. Ker pa najbolj zaupajo »svojim« ljudem, poišče sindikat med njimi koga, ki postane sindikalni zaupnik. Tako imajo primer delavca, ki je prišel k nam prek agencije, a je zdaj zaposlen redno in ima stalno delovno dovoljenje.

Nosilni poklici so »varni«

Sekretarka in predsednik Sindikata finanč-

nih organizacij (SFOS) **Maja Konjar** in **Danilo Zorko** sta zatrjela, da se s pojavom zaposlovanja agencijskih delavcev vsaj v nosilnih poklicih ne srečujejo. Kako je v dejavnosti pri t. i. outsourcanih poklicih, kot so čistilni servisi, vratarska služba ipd., pa nimata podatkov. Zavarovalništvo je posebna dejavnost, ki zahteva določena znanja, tudi pridobljene licence, zato lahko denimo delo agenta na terenu opravlja le, kdor jih ima, težko pa jih pridobi kar čez noč. Zavarovalnice iščejo ljudi, ki to delo znajo opravljati, zaposlenim pa omogočajo tudi usposabljanje.

Med agencijskimi delavci vse več članov

V Sindikatu komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami (SKVNS) so problematiko agencijskega dela obravnavali na republiškem odboru za komunalne dejavnosti, saj so tovrstno najemanje delovne sile zaznali tudi v svoji panogi, pravi predsednica SKVNS **Majda Marolt**. »Rekli smo odločno ne. Podlage za najemanje agencijskih delavcev v komunalnih dejavnostih ne

Agencijskih delavcev nimajo

V družbi Mahle Letrika, v kateri je organiziran Sindikat kovinske in elektroindustrije Slovenije (Skei), nimajo agencijskih delavcev. Po besedah tamkajšnjega sindikalnega predsednika Dejana Sirka je bila to pobuda sindikata in sveta delavcev, ki delujeta skupaj. Zakaj so dali takšno pobudo? V podjetju so že sodelovali z uveljavljenimi in urejenimi agencijami, vendar so kmalu ugotovili, da imajo kadrovska služba, ki je urejala logistiko in papirje za omenjene delavce, medtem ko je agencija le pobrala provizijo. Zato so se vprašali, zakaj sploh plačevati agenciji, če lahko vse to delo opravi njihova kadrovska služba. »Ni pa vse le strošek, tu je še zadovoljstvo ljudi in njihova pripadnost podjetju, v katerem so zdaj zaposleni,« pravi Sirk in spomni, da v Sloveniji obstaja možnost zaposlovanja delavcev za določen čas, zato ni potrebe po agencijskem delu. Sam je tudi predlagal, da bi se zavzeli za takšno zakonsko ureditev, po kateri delavci na agenciji sploh ne bi bili zaposleni, ampak bi bili vedno zaposleni tam, kjer delajo. Agencije pa bi bile le posredovalke oziroma iskalke ustreznih kadrov za tiste, ki nimajo kadrovske službe, in tam, kjer tega ne zmore opraviti zavod za zaposlovanje.

more biti, saj ne gre za občasno povečanje obsega dela, ampak za delo, ki je stalno,« poudarja naša sogovornica. SKVNS bi sicer želel prepoved takšnega najemanja delavcev, a ker se zavedajo, da bo to težko, bi si želeli vsaj postaviti drastično omejitev, recimo na dva odstotka. Takšno delo bi omejili tudi časovno, v šestih mesecih je namreč mogoče presoditi, ali delavca potrebuješ ali ne. V nekaterih podjetjih so se s prakso najemanja agencijskih delavcev že srečali, ponekod so že bile v veljavi omejitve za leto dni, potem pa so delavce, ki so se izkazali za sprejemljive, zaposlili. Zakaj ustreznega kadra ne iščejo kadrovske službe ali pa zavod za zaposlovanje, je težko reči, in po mnenju Majde Marolt ni prav, da je tako. »Nekatera podjetja se tega poslužujejo namesto poskusnega dela, preprosto zato, ker lahko, saj jim zakon to dovoljuje, in ne delajo nič nezakonitega.«

SKVNS je za agencijske delavce posebej poskrbel v socialnem dialogu za kolektivno pogodbo komunalnih dejavnosti. V njej je določeno, da morajo imeti enako plačilo kot redno zaposleni. Ali je tudi v praksi tako, je seveda drugo vprašanje, vprašanje nadzora. Če tega nadzorni organi niso zmožni učinkovito nadzirati, naj država da pooblastila in pristojnosti za nadzor reprezentivnemu sindikatu, meni sindikalistka.

Poleg tega se morajo plače agencijskih delavcev in delavcev prav tako šteti v povprečne plače v podjetju kot druge plače, še dodaja naša sogovornica. Praviloma ti delavci opravljajo enostavna dela in delajo na slabše plačanih delovnih mestih, zato je slika lahko izkrivljena. To ni prav, saj je smetar nosilni poklic dejavnosti, zato bi moral biti tudi ustrezno plačan, si prizadevajo v

SKVNS.

Sindikatu ima med agencijskimi delavci vse več članov. V nekaterih podjetjih so člani kar vsi agencijski delavci, saj »vsi pridejo z ambicijo, da bodo nekako redno zaposleni«, poudarja naša sogovornica. Dodaja, da delovna mesta v komunalni običajno niso tako zelo na prepihu in so relativno varna, saj gre za podjetja, ki izvajajo obvezne javne službe.

Prikrito agencijsko delo

V gradbenih dejavnostih je veliko prikritega agencijskega dela, meni sekretar Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti (SDGD) **Oskar Komac**. »To je v bistvu pogodba o izvajanju storitev, kjer se posreduje delovno silo,« je pojasnil in potrdil, da gre za veliko izkoriščanje ljudi, saj bi ti delavci, če bi bili zaposleni v agenciji, vsaj imeli zagotovljene pravice kot tisti, ki so zaposleni v družbi, kamor so posredovani. Ti delavci, ki delajo pri t. i. kooperantih, ki niti niso pravi podizvajalci, saj na primer opravijo določeno storitev z lastnim materialom in delavci, teh pravic pogosto nimajo. Žal pri tem pogosto zataji tudi nadzor, ki pa ima podlago v zakonodaji. Če pri našem plačnem neredu nekdo spoštuje minimalno plačo in da delavcem na gradbiščih čelade, je pogosto to že dovolj, pravi Komac.

Razmere so najbrž slabše tudi zato, ker velikih gradbenih podjetij nimamo več, mnogo pa je majhnih, pravzaprav inženirskih firm, ki vse najemajo delavce. Nevarnost za zlorabe sistema je sicer že znan problem gradbenih dejavnosti, SDGD pa si vseskozi prizadeva za uveljavljanje večeržne odgovornosti izvajalcev.

Brez posebnosti

V Sindikatu kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije (KNG) se z agencijskim delom srečujejo zlasti v velikih družbah, pravi sekretarka sindikata **Sonja Kos**. Ker je trenutno pomanjkanje kadrov veliko, firme iščejo delavce na različne načine, tudi s pomočjo agencij. Tako zaposleni delavci so nekaj časa na poskusnem delu, in če se izkaže, da jih v firmi potrebujejo, jih potem tudi redno zaposlijo. KNG pri večjih družbah in tam, kjer imajo organiziran sindikat, ni zaznal očitnejših kršitev pravic agencijskih delavcev, obenem pa jih tudi včlanjuje v svoje vrste.

V Sindikatu tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije (Stupis) problema agencijskih delavcev v zadnjih letih ne zaznavajo, pravi generalni sekretar sindikata **Tone Rozman**. Pred leti je bilo teh delavcev več. Zdaj firme v dejavnosti raje zaposlujejo za določen čas, kot da bi dajale provizije agencijam, saj je to zanje ceneje. Sicer pa so agencijski delavci v njihovem sindikatu dobrodošli in imajo enake pravice kot redno zaposleni ter uživajo vse sindikalne ugodnosti kot drugi člani, tudi pri blagajni vzajemne pomoči.

Redno spremljanje

V Sindikatu kmetijstva in živilske industrije Slovenije (KŽI) se zaradi sezonske narave proizvodnje z agencijskim delom srečujejo redno. Sekretar sindikata **Boris Frajnkovič** pravi, da firme spoštujejo zakonsko določene kvote agencijskih delavcev in da je njihov odstotek še manjši, kot dovoljuje zakon. KŽI redno spremlja, koliko je teh delavcev, in podatke od firm tudi dobiva. Očitno je, da se podjetjem bolj splača najeti agencijskega delavca, saj z njim nimajo stroškov bolniške idr. odsotnosti, naš sogovornik pa v tem ekonomske logike ne vidi. Je pa res, da vsaj v zadnjih dveh letih firme agencijske delavce po določenem obdobju redno zaposlujejo, kar delavci vedo. KŽI jih tudi včlanjuje v svoje vrste: v Perutnini Ptuj in Žitu, kjer jih je največ, so tudi sindikalno organizirani.

Spodbudna zgodba iz Izlak

V Sindikatu kovinske in elektroindustrije Slovenije (Skei) imajo z agencijskim delom bogate izkušnje in se s to problematiko tudi veliko ukvarjajo. Trenutno o tem izvajajo večji projekt, pri katerem namenjajo veliko pozornosti tudi kooperantskemu načinu zaposlovanja delavcev, saj so takšne oblike izkoriščanja tudi najbolj problematične. Izvršna sekretarka sindikata

Foto Arhiv DE

Mateja Gerečnik nam je povedala, da so pred časom o agencijskem delu v podjetjih izvedli anketo. Izpolnilo jo je tudi šestdeset večjih podjetij, v katerih imajo organiziran sindikat. »Več kot polovica zaupnikov poroča, da imajo podjetja sklenjene pogodbe z agencijami (povečini z večjimi, kot so Trenkwalder, Adecco, Naton ...), skrbi pa to, da tretjina podjetij nima sklenjenih pogodb z agencijami, ampak ima delavce kooperante. Je pa precej odvisno od okolja. Pomurje, na primer, nima skoraj nič od navedenega, bolj kot se bližamo mestnemu okolju, bolj se prakse razraščajo. Maribor kraljuje! V nekaterih podjetjih delavci kooperantov predstavljajo že polovico zaposlenih,« pravi naša sogovornica. Dodaja, da se v podjetjih pojavlja še ena slaba praksa, ko delodajalci odpuščajo redno zaposlene, potem pa s kombijem »uvažajo« tujce, da opravljajo enako delo.

Mateja Gerečnik je bila več let tudi predsednica sindikata v izlaški družbi Eti. Povedala nam je tamkajšnjo izkušnjo, ko je sindikat poskrbel za delavce, zaposlene prek agencije, in vzpostavil socialni dialog tudi z njo. Agencijske delavce so v sindikat začeli vključevati kmalu potem, ko jih je družba Eti začela zaposlovati, saj so preprečili njihovo drugačno obravnavo pri izplačilu regresa: dobili naj bi nižjega, in še to po obrokih. Na temeljih nediskriminacije so potem delo nadaljevali in agencijskim delavcem zagotovili vse bonitete, kot jih imajo drugi delavci.

Še več, v podjetniško kolektivno pogodbo so zapisali kvoto: od vseh zaposlenih je agencijskih delavcev lahko le 10 odstotkov, razen pri izjemnem nihanju proizvodnje,

ko jih je lahko v podjetju 15 odstotkov. Skrb za agencijske delavce pa so pokazali tudi tako, da so se dogovorili o prezaposlitvi teh sodelavcev v Eti za nedoločen čas. Poleg tega v tem podjetju vsake toliko preverjajo, ali so vsi delavci, ki prek agencije delajo pri njih, tam tudi res zaposleni za nedoločen čas.

Tudi osrednje sindikalno vprašanje, kako včlanjevati agencijske delavce, imajo v sindikatu razčiščeno. Agencijskim delavcem so pomagali in tako so ti spoznali, da je sindikat edini branik njihovih pravic, kar pomeni, da so se vanj tudi množično včlanili. Sindikat je ob tem agenciji pojasnil, koliko znaša članarina in kakšna je dolžnost delodajalca glede obračuna in delitve članarine; tega se v agenciji tudi držijo.

Vlogo agencijskih sodelavcev je sindikat v družbi Eti potrdil tudi s tem, da imajo ti svoje predstavnike tudi v izvršnem odboru sindikata. Ta je interne akte o delovanju podružnice spremenil tako, da so iz dveh največjih oddelkov medse sprejeli polnopravni članici izvršnega odbora, ne glede na to, da formalno prihajata iz druge firme. Tako so agencijski delavci v Etiju polnopravni člani sindikata in se denimo udeležujejo tudi izletov in športnih iger, obenem so člani blagajne vzajemne pomoči in podobno. »Trditve sindikalistov, da to ni mogoče, so verjetno posledica neznanja, kdaj pa tudi lenobe,« ugiba Mateja Gerečnik in poudarja, da mora sindikat delavcem nekaj ponuditi, tako tudi ti prepoznajo potrebo po včlanitvi vanj.

Mojca Matoz